

Збитки завдані підприємству як єдиному майновому комплексу можуть бути наслідком порушення як матеріальних, так і нематеріальних активів. Останні не мають майнового виразу. Відповідно способом захисту може бути компенсація немайнової шкоди. Однак всі нематеріальні активи обліковуються на балансі підприємства і мають конкретну майнову оцінку. Такий елемент гудвілу як ділова репутація безумовно не має майнової природи. За порушення ділової репутації настає цивільна відповідальність у вигляді компенсації немайнової шкоди. Водночас, порушення цих та інших нематеріальних складників майнового комплексу підприємства може мати наслідком майнові збитки. Тому, можливе застосування майнових способів захисту у разі порушення нематеріальних благ. Це пояснюється тим, що майновий комплекс підприємства включає матеріальні та нематеріальні складники, які становлять цілісний об'єкт цивільних правовідносин.

Список бібліографічних посилань

1. Кузнєцова Н. С. Цивільно-правова відповідальність і захист цивільних прав. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2009. Вип. 81. С. 100–106.
2. Дзера И. А. Защита гражданских прав по Гражданскому кодексу Украины // *Альманах цивилистики* : сб. ст. Киев, 2008. С. 149–159.
3. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 492 с.
4. П'янова Я. В. Судовий захист майнових цивільних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2009. 20 с.

Одержано 06.04.2019

УДК 347.1

Анатолій Володимирович КОСТРУБА,

професор кафедри цивільного права

навчально-наукового юридичного інституту

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,

доктор юридичних наук, професор

КОДЕКС УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

1. Верховною Радою України, 18 жовтня 2018 року, прийнято Кодекс України з процедур банкрутства, яким встановлюються умови та порядок відновлення платоспроможності боржника-юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи. Вказаний нормативно-правовий акт, прийняття якого обумовлено, як зазначено у Пояснювальній записці, нагальною необхідністю реформи системи банкрутства в Україні, що закріплено Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», Програмою діяльності Кабінету Міністрів

України та Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні, підписано Президентом України 17 квітня 2019 року. Так, згідно з дослідженням Світового банку «Ведення бізнесу 2018» («Doing Business 2018») Україна за показником «Врегулювання неплатоспроможності» залишається на вкрай низькому 149 місці, хоча у «загальному заліку» займає 76 місце.

Головними причинами, через які Україна посідає аж 149 місце, є:

1) занадто тривала процедура в Україні – 2,9 роки (Східна Європа та Центральна Азія – 2,3 роки; розвинуті країни – 1,7 роки). Краща країна – 0,4 (Ірландія);

2) висока вартість процедур банкрутства в Україні – 40,5 % від вартості майна боржника (Східна Європа та Центральна Азія – 13,1 %; розвинуті країни – 9,1 %). Краща країна – 1,00 (Норвегія);

3) низька ефективність процедур банкрутства в Україні (індекс стягнення /центи на долар/) – 8,9 (Східна Європа та Центральна Азія – 38; розвинуті країни – 71,2). Краща країна – 93,1 (Норвегія).

2. Одночасно в юридичному науковому середовищі виникла дискусія щодо цього правового акту, яка проходить за двома основними напрямками.

Переважає частина вчених висловлюється проти прийняття Кодексу України з процедур банкрутства, оскільки відносини з відновлення платоспроможності, на їх думку, не є великою самостійною групою однорідних відносин, тому не потребують кодифікації з точки зору юридичної техніки. Інші дослідників зауважують, що прийняттям Кодексу України з процедур банкрутства не досягнуто мети його створення. Слід зазначити, що прийнятий кодифікований акт має також величезну кількість прибічників не тільки серед вчених, але й практикуючих юристів. Отже, основний дискурс цього питання формується навколо загальнотеоретичних питань, позбавлених матеріально-правового контексту та прикладної складової. Обраний, на нашу думку, хибний, напрямок дослідження місця та ролі кодифікованого акту в системі національного законодавства не може бути залишений поза увагою боку вчених цивілістів. Отже виникле питання висловити власні міркування з окресленої проблематики.

3. Перш за все необхідно визначитись з понятійним апаратом. Аксиоматично, що кодифікація законодавства – це форма докорінного перероблення чинних нормативних актів в певній сфері відносин, спосіб якісного упорядкування законодавства, забезпечення його узгодженості й компактності, звільнення нормативного масиву від застарілих норм, що не виправдали себе.

«У процесі кодифікації, як вказує О. Ф. Скакун, – укладач намагається об'єднати і систематизувати чинні норми, що виправдали себе, а також переробити їх зміст, викласти їх зміст внутрішньо узгодженими, що забезпечувалася максимальна повнота регулювання відповідної сфери відносин, результатом якого є зведений законодавчий акт стабільного змісту, що заміняє раніш чинні нормативні акти з цього питання...»

Слід підкреслити, що предмет кодифікації логічне визначається в залежності від предмета правового регулювання відповідних відносин, чим

забезпечується системність нормативно-правових актів, їх узгодженість в межах сфери правового регулювання відносин.

Нажаль слід констатувати, що Кодекс України з процедур банкрутства такими ознаками не наділений. Він не містить в собі елементів консолідації правових норм, не відображає замкнутої системи правового регулювання предметно самостійного кола суспільних відносин. Отже обрана модель систематизації нормативно-правового масиву правових норм, якими встановлюються умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, застосування ліквідаційної процедури, метою якої є повне або часткове задоволення вимог кредиторів є помилковим.

4. На сьогодні питання відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів закріплені Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14 травня 1992 року № 2343-XII.

Вказаний нормативно-правовий акт структурно складається з 134 статей, якими врегульовані питання відновлення платоспроможності юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців, окремих категорій осіб, процедури банкрутства, пов'язані з іноземною процедурою, арбітражного керуючого, мирової угоди тощо. Загалом 9 розділів, не беручи до уваги перехідні та прикінцеві підрозділи.

У свою чергу, Кодекс України з процедур банкрутства складається з 137 статей викладених у 19 розділах які об'єднані в 4 книги. Не зважаючи на структурну диференційованість, системність наведених правових актів не зазнала позитивної деформації. Слід назначити тотожність нормативного матеріалу на рівні 97 %. У переважній більшості випадків виклад змісту статей двох нормативно-правових актів, крім нумерації статей, співпадає повністю. Прикладом тому є розділ закону, який має назву «Проведення у справах про банкрутство, пов'язаних з іноземною процедурою неплатоспроможності». Крім того, тотожність змісту окремих статей вказаних правових актів перевищує 90 %.

Серед принципів відмінностей кодифікованого правового акту є відмова від інституту мирової угоди та запровадження інституту банкрутства фізичної особи, відмова від ознаки безспірності вимог кредиторів та дозволена ініціативність боржника у провадженні про відновлення платоспроможності фізичної особи. При цьому, аналіз сумарні судові процесуальні строки не перетерпіли змін. Одним з позитивних нововведень стає продаж майна боржника на аукціоні в електронній торговій системі, яка має гарантувати недискримінацію, рівні права та доступ до інформації всім бажаючим, їх конфіденційність до моменту завершення аукціону.

5. Таким чином, запропоновані Кодексом України з питань банкрутства, положення щодо ліквідації зайвих бар'єрів та спрощення доступу до процедур, зокрема, самого боржника, збільшення можливостей для санації та створення ефективних механізмів позасудового врегулювання, покращення умов участі у процедурах банкрутства забезпечених кредиторів та підвищення рівню

захищеності прав усіх кредиторів, скорочення строків розгляду справ, зокрема, за рахунок зменшення кількості оскаржень мають виключно декларативний характер.

Головна ідея прийняття кодифікованого акту полягає в запровадженні, в цивільно-правову матерію, інституту неплатоспроможності фізичної особи. Через законодавче визначені складні процесуальні механізми реструктуризації боргів фізичної особи, введення процедури їх погашення досягається наслідок, при вірній постановці юридичного процесу, звільнення фізичної особи від них.

Одержано 02.04.2019

УДК 347.121.2

Олена Велеонінівна КОХАНОВСЬКА,

професор кафедри цивільного права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

член-кореспондент НАГРН України, заслужений діяч науки і техніки України,

доктор юридичних наук, професор

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Порівняльно-правові дослідження актуальні нині в багатьох країнах світу. Увагу серед іншого привертають питання приватно – правового регулювання особистих немайнових прав фізичних осіб. Одне із найбільш дискусійних серед них – право на особисте життя.

Так, проблемним виявилось законодавче врегулювання питань приватності у процесі розвитку інформаційних технологій, оскільки сучасні інформаційні мережі надають доступ до особистої інформації про особу практично кожному, а це – не лише ім'я, адреса проживання, номер телефону, але і номери кредитних карток, стан здоров'я, родинні зв'язки, особисті уподобання тощо. Зрозуміло також, що контроль мереж з боку держави – завдання складне, часто – неможливе, що пояснюється в тому числі заборонаю порушення демократичних засад, які лежать в основі відносин осіб у «вільному просторі».

Право на приватність визнається багатьма розвинутими країнами і передбачається у їх Конституціях. При цьому здебільшого згадується право на таємницю кореспонденції і недоторканність житла. В зарубіжних джерелах згадується більше 100 національних законів про захист даних, які наслідують європейські стандарти, а Інтернет та цифрові технології спричинили нові проблеми для створення та управління персональною інформацією та зумовили розмивання межі між приватною особистою інформацією, що знаходиться у суспільному надбанні [1]. В свою чергу, право на захист персональних даних пояснюється як дії із збору, публікації, зберігання або аналізу персональних даних, причому звертається увага на те, що особисті дані обробляються для